

Våra grödor

Mötesplats. Bo Eriksson, Ekeby By, i 25 hektar prima vårraps med Uppsala domkyrka i bakgrunden. Här möts sakralt och profant, stad och land, himmel och jord, timrade knutar och funkiplådor.

Vårraps

– mellansvensk tungviktare

Text & foto Hans Jonsson

Odlingen av våra fyra oljeväxtgrödor varierar kraftigt med tiden. Höstrybs till exempel odlades en gång över stora arealer. Nu för den en tynande tillvaro. Vårraps däremot har på något sätt alltid suttit tryggt i sadeln och är ett säkert kort, främst i Mellansverige. De senaste åren har andelen vårraps av den totala svenska oljeväxtarealen legat kring 40 procent. Toppnoteringen kom 2005 med 40 000 hektar.

Finns det högre makter som håller en skyddande hand över grödan? Antagligen inte, men känslan infinner sig ändå lite grand när jag besöker lantbrukare Bo Eriksson och hans vårrapsodling på Stabby Prästgård i Uppsala. Markägaren, tillika Den Högre Makten, höjer sig över horisonten mellan husen i form av två mäktiga torn. Uppsala Stiftsamtällighet äger marken, Bo arrenderar den.

– Den viktigaste anledningen till att jag odlar vårraps är att den är en suverän avbrottsgröda, berättar Bo Eriksson.

Växtföljden är spannmålsdominerad, som det brukar vara i Mellansverige. Så de 40 hektaren vårraps av totalt 300 hektar är ett mycket välbehövligt sanerande inslag. Det pratas mycket om hybridsorter av höstraps för Mellansverige. Men i lite kärvare lägen är ändå vårraps fortfarande en intressant gröda. Vad är då viktigast att tänka

på för att lyckas med odlingen?

Enligt Bo Eriksson är det helt centralt att förbereda sådden redan på hösten i höstbruket. Utjämning av jorden ökar förutsättningarna för en jämn upptorkning på våren vilket i sin tur är en bra grund för en jämn såbädd. En jämn gröda borgar förvisso för en hög skörd men här handlar det snarare om konkurrens.

– Så lagom djupt manar Bo Eriksson, så kommer rapsen jämnt och snabbt och konkurrerar bra med ogräsen.

Han tror stenhårt på oljevaxter i svenskt lantbruk, inte minst som energigröda. Och då behövs varenda kvadratmeter raps som går att uppbringa.

Om nu vårrapsen i Sverige har gjort en lugn och trygg resa så genomgick den sitt Klondike i Kanada på 1980-talet. På bara några år tog svenska vårrapsorter nästan helt över den gigantiska våroljeväxtmarknaden. Prärien lyste av svensk vårraps och vi lyste i kapp. Klippens tid är förbi men enträget förädlingsarbete gör att man står redo med flera specialkvaliteter som börjar efterfrågas av industrin.□

Fotnot: Artikeln ingår i Svensk Frötidning artikelserie "Våra Grödor". Nästa gröda i tur är ängssvingel. Artiklarna finns samlade på hemsidan: www.svenskraps.se/frotidning

FAKTA

Vårraps

Latinskt namn: *Brassica napus* L.

Artnamnet *napus* kommer av grekiskans *nape* (rova). När odlingen togs upp vid andra världskriget var sorterna av Nya Zeeländskt ursprung men 1943 lanserades en svensk sort på marknaden: Svalövs "Regina vårraps". Den var förvisso ett massurval ur en dansk lantsort, "Lyngby vårraps". Stockholm/Uppsala och Västra Götaland är de tyngsta vårrapsområdena i Sverige. 40 procent av den svenska oljeväxtarealen är vårraps och år 2005 uppgick arealen till nästan 40 000 hektar. Medelskörden i Sverige är cirka 2 050 kilo per hektar.

Tät gröda. Jämn och bra etablerad vårraps konkurrerar bra med ogräs.